

IZVJEŠĆA S BIBLIJSKIH SKUPOVA

Nikola HOHNJEC, Zgreb

Švicarska: *Veliko znanstveno zanimanje za Stari zavjet*

U Baselu je od 5. do 10. kolovoza zasjedalo *Međunarodno udruženje za proučavanje Staroga zavjeta* (International Organization for the Study of the Old Testament, IOSOT). Ovo je bio *XVII. kongres* na koji se to udruženje okuplja svake treće godine, sve tamo od 50-tih godina i uvijek u nekom drugom gradu svijeta i u ozračju neke druge kršćanske (i židovske) konfesije. Sada je na čelu radnog predsjedništva poznati lingvist, hebraist i leksikograf Ernst Jenni, profesor na Teološkom fakultetu u Baselu. Uoči kongresa isti je fakultet izdao posebni zbornik svog teološkog časopisa od 300 stranica pod naslovom »Starozavjetno istraživanje u Švicarskoj«. Zasebni svezak od 160 stranica donosi ustrojstvo udruženja, sažetke glavnih i kratkih predavanja i imena predavača. Svešćić sudionika kongresa s dodatkom donosi na 25 stranica popis 500 sudionika iz 37 zemalja svijeta. Samo je po sebi razumljivo da stručnjaci pripadaju židovskoj i raznim kršćanskim ispovijestima koje starozavjetnoj Bibliji pristupaju konfesionalno, znanstveno i kritički. Zapažen je i pokoji pravoslavni bibličar dok većina bibličara pripada Katoličkoj Crkvi i velikim povijesnim protestantskim crkvenim zajednicama. Tako su se predavanja i održavala na engleskom, njemačkom i francuskom jeziku. Kongres je pratila i prodajna izložba uglednih knjižara i sredstava priopćivanja koji na tim jezicima objavljuju znanstvenu biblijsku periodiku, nizove, leksikone, zasebna biblijska izdanja, CD-ove, PS-programe i dr.

Glavni rad sastojao se od tri glavna predavanja kroz pet dana. Prvi je dan bilo upisivanje, svečano i radno otvorenje. Drugi dan bio je posvećen lingvistici kao temelju svakog biblijskog proučavanja pisane Božje riječi. Prvo je predavanje održao Michael P. O'Connor s Katoličkog sveučilišta Amerike, iz Washingtona DC o Sintaksi i semiotici hebrejske Biblije u najnovijim studijama. Stephen A. Kaufman s Hebrejskog Sjedinjenog Kolegija iz Cincinnatija u SAD govorio je o novim doprinosima aramejskih istraživanja za biblijsko hebrejsko jezikoslovlje i egzegezu. Andreas Wagner sa Sveučilišta u Mainzu u Njemačkoj, završio je drugi dan teorijom o činu govora u hebraistici i egzegezi. Treći je dan bio posvećen biblijskom tekstu. Eugene Ulrich sa Sveučilišta Naše Gospe u SAD održao je predavanje o tekstu hebrejskoga Svetog pisma u vrijeme rabija Hilela i Isusa

Krista. Carmel McCarthy s Dublinskog sveučilišnog kolegija iz Irske priopćio je o »Pokretu s ruba«: Tekst i kontekst u knjizi Ponovljenog zakona, koji je već desetljećima u središtu interesa starozavjetne povijesti spasenja. Gilles Dorival sa Sveučilišta Aix-Marsellea I. na Francuskom sveučilišnom institutu govorio je o Psalteriju pozadi masoretske (židovske) i septuagintske (grčke) predaje. Četvrti dan bio je posvećen izabranim aktualnim temama iz suvremne egzegeze. Udo Rütterswörden sa Sveučilišta u Bonnu govorio je o Ponovljenom zakonu glavi 13. prema novijem istraživanju. Teologinja pionir Helen Schüngel-Straumann sa Sveučilišta Sveukupne Visoke škole u Kasselu, u Njemačkoj, govorila je o danas nezaobilaznoj temi feminističke egzegeze izabranih primjera iz biblijske prapovijesti. Hans M. Barstad sa Sveučilišta u Oslu iznio je Alternativnu reлектiru poznatog proročkog proslova u Iz 40, 1-11 (Tješite moj narod!). Peti dan glavni predavači su obrađivali teme biblijske teologije. Tako je govorio Bernd Janowski sa Sveučilišta u Tübingenu, u Njemačkoj o teologiji Staroga zavjeta: Stanje stvari i zadaci za budućnost. Carol L. Meyers sa Sveučilišta Duke u SAD-u naslovila je svoje istraživanje »Od kućanstva do Jahvine kuće: Ženska religiozna kultura u Starom Izraelu«. Jon D. Levenson s Teološke škole Harvard iz Cambridge-a u SAD-u govorio je o besmrtnosti, uskrsnuću i oblikovanju osobnog identiteta u Starom Izraelu, što je vrlo važno za Novi zavjet i kršćansko biblijsko prepoznavanje. Šesti je dan posvećen povijesti egzegeze. Israel Finkelstein sa Sveučilišta iz Tel Aviva iznio je uvid iz središnjice o arheologiji i biblijskom tekstu 2000. godine. Thomas Chr. Römer sa Sveučilišta iz Lausanne u Švicarskoj progovorio je o stoljetnoj biblijskoj temi »Petoknjižje pod trajnim upitnikom – rezultat i perspektive nakon diskusije od četvrt stoljeća«. Thomas Willi sa Sveučilišta Greifswald u Njemačkoj završio je glavna predavanja o starozavjetnoj povijesti u Baselu pod naslovom »Hebraica veritas u Baselu, Kršćanska hebraistika iz židovskih izvora«.

Kratka predavanja ispunjavala su tri poslijepodneva. Svaka od tri poslijepodneva održano je po 40-ak predavanja od pola sata na sedam mjesta. Kratki referati obrađivali su sadržaje svih starozavjetnih biblijskih skupina knjiga i njihove najvažnije pojedine knjige. Uz to su referati govorili o hebrejskoj gramatici, sintaksi i pravopisu, retorici, biblijskoj arheologiji, posebno u Elefatini, općenito o kulturnom doprinosu Starog zavjeta, o doprinosu proučavanju religije, leksikografije, egzegetskim metodama, o biblijskim ženama i muževima, povijesti tumačenja, starozavjetnoj etici, sociologiji, starozavjetnim listama i prijevodima Biblije kao npr. siruski prijevod Pešita. O biblijskom prevođenju govorio je i slovenski bibličar, akademik Jože Krašovec s Ljubljanskog sveučilišta, poznat u svijetu i kod nas u Hrvatskoj.

Pored predavanja *kongres je sadržavao* i pozdrave, prijame, bankete i sponzoriranja kantona i grada, i reformiranih i katoličkih kršćana. Samo otvorenje u srednjovjekovnoj crkvi sv. Martina bio je zaseban događaj. Uz intermezze gu-

dačkog kvarteta uvodni pozdrav i otvorenje održao je Albrecht Grözinger, dekan Teološkog fakulteta u Baselu te je kao profesor pastorala poželio korist za crkvenu praksu. Majstorsko uvodno predavanje o zdravici u modernom i starom posebno hebrejskom jezikoslovlju održao je predsjednik kongresa Ernst Jenni. U okviru kongresa održano je nadalje cjelovečernje javno predavanje Helge Weipert pod naslovom »Galama i tišina, Etno-arheološki pristup biblijskom svakidašnjem životu uz slike«. Uz kongres je u Sveučilišnoj biblioteci priređena izložba o švicarskim bibličarima. Ponuđen je i arheološki izlet u mjesto Augusta Raurica.

Rad kongresa potvrdio je *veliko zanimanje i aktualnost* starozavjetnog studija i proučavanja. Organizacija predavanja i teme proizlaze iz najširih međukršćanskih i židovske uporabe i istraživanja. Kongres je rezultat ozbiljnoga kritičkog i znanstveno-istraživačkoga rada na starozavjetnoj Bibliji čiji se rezultati konsenzualno prihvaćaju i unapređuju. Takvi kongresi organizirani su, dakako, i u pretežno katoličkim sredinama, u Strasbourgu, Bonnu, Rimu, Beču, Salamanci, Leuvenu, Parizu i židovskoj sredini u Jeruzalemu. Valja istaknuti razmjerno dobru zastupljenost žena, bilo u organizaciji, i posebno među predavačima i sudionicama kongresa.

Pred sam kongres a prva dva dana i *paralelno* susrela su se i starozavjetna udruženja, koja su prema aktualnosti i potrebi nastajala iz Međunarodnog udruženja za studij Starog zavjeta (IOSOT) i samostalno se oblikovala. Tako je Međunarodno udruženje za masoretske (svetopisamske židovske redakcije iz II. polovine I. milenija) studije (IOMS) održalo svoj XV. kongres. Međunarodno udruženje za (grčki prijevod) Septuagintu (LXX) i srodne studije, (IOSCS), održalo je svoj XI. kongres. Stručno Međunarodno udruženje za Kumranske studije (Q), (IOQS), održalo je svoj IV. kongres. Najmlađe udruženje za targumske (rane svetopisamske aramejske odlomke), (IOTS), studije održalo je svoj III. kongres.

Belgija: *Pedeseti Leuvenski biblijski kolokvij*

U organizaciji Teološkog Fakulteta staroga Katoličkog Sveučilišta u Leuvenu održan je od 25. do 27. srpnja, 2001. godine pedeseti Leuvenski biblijski kolokvij o Biblijskim kanonima. Prvi dan bio je u znaku slavlja. Tako je u slavljeničkom dijelu progovorio o ovogodišnjoj tematici Jean-Marie Auwers s Teološkog fakulteta novoga odvojenoga Katoličkoga Sveučilišta Louvain-la-Neuve pod naslovom »Kanon u Starom zavjetu«. U Novozavjetni kanon uveo je Henk Jan de Jonge s Katoličkoga Sveučilišta u Leidenu u Nizozemskoj. Ponajviše je slavljenički nastupio Frans Neirynck, tajnik Leuvenskoga biblijskoga kolokvija govoreći o proteklih 50 kolokvija. Sudionike je u ime Sveučilišta pozdravio njegov vicerektor Marc Vervenne. Jubilej je popraćen intermezzima na harfama i

prigodnim banketom. Taj je dan završio Thomas Söding iz Wuppertala u Njemačkoj predavanjem o Kanonu u Starom i Novom zavjetu.

Drugi i treći dan rad je nastavljen paralelno u dva velika odsjeka za Stari i Novi zavjet. Dosadašnji su kolokviji naizmjenice bili posvećeni jedne godine Starom, a druge Novom zavjetu. Kolokvij je svoje 25. i 50. zasjedanje objedinio proučavanjem obaju zavjeta. Tako je u ovogodišnjem starozavjetnom odsjeku prvo govorio Arie van der Kooij iz Leidena o Kanonizaciji starih židovskih knjiga i hazmonejske politike. Eugene Ulrich s Notre Dame Sveučilišta u Indiani, SAD, iznio je nezaobilaznu temu Kumrana i kanona Starog zavjeta. Starozavjetni niz predavanja završio je Johan Lust iz Leuvena o tipično kršćanskom vrednovanju grčke Biblije Septuaginte i »katoličkog« kanona. U novozavjetnom odsjeku govorio je prvo Jens Schröter iz Hamburga o danas aktualnim Djelima apostolskim i nastanku novozavjetnog kanona. Jean Zumstein iz Züricha izložio je temu kako je u ivanovskoj literaturi nastao naziv Pisma. Joseph Verheyden iz Leuvena završio je drugi dan diskusijom o Muratorijevu kanonu.

Treći dan je Erich Zenger, pozdravljen kao »papa« svih njemačkih egzegeta, iz Münstera održao daljnje glavno predavanje o Psalteriju u horizontu Zakona i Proroka. Starozavjetna predavanja je završio Gilles Dorival iz Aix-Marseillea o doprinosu crkvenih otaca u svezi starozavjetnoga kanona. U novozavjetnom odsjeku govorio je Graham Stanton iz Cambridgea o gledištima uporabe evanđeoskih predaja u 2. stoljeću i Andreas Lindemann iz Bethela u Njemačkoj o Svjedočanstvima za zbirku Pavlovih poslanica u 1. i 2. stoljeću.

U radu je djelovalo i šest seminara: po dva na engleskom i njemačkom i po jedan na francuskom i holandskom. Također je u okviru šest jezičnih skupina održano 23 kratka referata. Nakon glavnih i kratkih predavanja bilo je diskusija. Večer drugog dana bila je plenarna diskusija i na kraju u plenarnom zasjedanju iznesena su izvješća o radu u seminarima i glavni zaključci cijeloga kolokvija.

Na ovogodišnjem simpoziju sudjelovalo je 150 sudionika iz svih krajeva svijeta i raznih kršćanskih denominacija. Skromno misno slavlje na njemačkom jeziku pripremili su i predvodili svećenici-profesori iz Hrvatske, Italije i Poljske. Internacionalnost je bila zastupljena odmah od početka Leuvenških kolokvija. Ekumenizam i dijalog sa Židovima Leuvenški biblijski kolokvij prakticirao je već prije II. vatikanskog sabora. Stručni i ekumenski pristupi tematici, također iz židovske perspektive, pokazali su da je govor o kanonu više od juridičkog okvira neke crkvene ispovijesti. Retrospektivni pristup kanonu otkriva rast vjere i bogatstvo kršćanskoga života. Kanon kao zbirka mjerodavnih knjiga Biblije veže se uz nadahnuće i tvori konstitutivni element rasta i bogatstva života kako u židovskoj vjerskoj zajednici tako i u Crkvi.

Jubilarno zasjedanje bila je prilika za dva prigodna zasebna izdanja. Prvo djelo Colloquium Biblicum Lovaniense u izdanju Sveučilišne naklade u Leuve-

nu govori o 50 proteklih kolokvija gdje su navedene sve teme i njihovi predavači, a zadnjih desetak godina prilozi se dijele na glavna predavanja i kratka priopćenja. Drugo izdanje sadrži promidžbene govore o ovogodišnjem kolokviju i o doprinosu svih održanih biblijskih kolokvija katoličkoj teološkoj misli. Kolokvij je u prvih 25 zasjedanja uglavnom, uz jednu iznimku, obrađivao razne metodološke, crkvene i aktualne teološke biblijske teme. Od 25. do 50. kolokvija pretežno se bavio pojedinim biblijskim knjigama. Novozavjetna tematika ostajala je kod većih biblijsko teoloških sklopova i novozavjetnih skupina knjiga.

Predavanja i svi važni prilozi marno su tijekom godina objavljivani te su uz neka druga djela prerasli u nezaobilazne biblijsko-teološke nizove. Uobičajeni zbornik koji će i o Biblijskim kanonima uslijediti još će više obogatiti tradicionalni katolički nauk o biblijskom kanonu. Tom tematikom bavi se upravo i suvremeno biblijsko-teološko istraživanje. Tako je II. vatikanski sabor u prvom svom dokumentu u dogmatskoj konstituciji »Dei Verbum« o božanskoj objavi u zasebnom poglavlju govorio o važnosti starozavjetne zbirke i objave a Isus Krist u Novom zavjetu donosi puninu objave i nudi praktični kršćanski put. Također je najnoviji dokument Papinske biblijske komisije 1993. godine u svom III. dijelu Posebna obilježja katoličkog tumačenja iznio zasebni odsjek B. o Interpretaciji u tradiciji Crkve o Oblikovanju kanona. U istom dijelu također se iznosi tipično katoličko biblijsko poimanje o međusobnoj nadopuni, prožimanju i rastu obaju zavjeta kao i relektiru, tj. ponovno čitanje ranijeg biblijskog navještaja. Upravo je biblijski kanon s pravom okrunio pedesetogodišnji pretkoncilski, koncilski, pokoncilski i suvremeni rad na biblijskom znanstvenom teološkom i ekumeniskom radu.

Kolokvij je pokazao visoko međukršćansko uvažavanje i objektivnu širinu i zrelost kojima se Katolička Crkva danas odlikuje. Upravo ona čuvajući svoje, zna i za »protestantski starozavjetni kanon« hebrejske Biblije. Ona, međutim, očekuje od drugih kršćanskih denominacija uvažavanje izdanja i publikacija koje pretežno evangelikalne protestantske vjerske zajednice nerijetko priređuju za većinsko katoličko tržište. U duhu ekumenizma i poštenja valjalo bi pri tom širenju i raspačavanju poštovati i ugraditi širi »katolički« kanon grčke Septuaginte, zapravo kršćanske starozavjetne Biblije prvih stoljeća, dok u novozavjetnom kanonu postoji svekršćanski konsenzus.

Poljska: Krakow

Zasjedala Katolička biblijska federacija za Srednju i Istočnu Europu

U Krakowu je od 2. do 6. rujna održana Skupština srednjoeuropskih biblijskih djela. Sudjelovalo je 30-ak predstavnika nacionalnih katoličkih biblijskih djela pod vodstvom i u kordinaciji Antona Kalkbrennera, predsjednika spomenu-

te regije sa sjedištem u Beču. Iznesena su uobičajena izvješća iz biblijskog apostolata, biblijskog pastoralnog rada, izdavačke biblijske literature i drugih sredstava priopćenja biblijske poruke u Austriji, Njemačkoj i Švicarskoj. Veliku je pozornost privukao procvat pastoralnog biblijskog djelovanja u Mađarskoj i Slovačkoj. Sudionici su izvijestili i o biblijskom djelovanju u Češkoj, Hrvatskoj, Poljskoj i Sloveniji. Na susretu su uzeli udjela i predstavnici Belgije i Nizozemske. U radu je sudjelovala i generalna tajnica svjetske Katoličke biblijske federacije sa sjedištem u Stuttgartu i voditelj tamošnjeg ureda Alexander Schweitzer.

Teološki dio obuhvaćao je praktični rad u plenumu i skupinama o Djelima apostolskim u čiji je rad i koordinaciju uveo Daniel Kosch, ravnatelj Švicarskog katoličkog biblijskog djela, i predsjednik Izvršnog odbora Katoličke biblijske federacije. Bilo je govora o daru i djelovanju Duha Svetoga u Crkvi, o izabranju i rukopoložanju crkvenih službenika – đakona, o socijalnom zalaganju u zajedništvu dobara, apostolskom saboru u Prvoj Crkvi i današnjem životnom ozračju.

Clara Maria Diaz, generalna tajnica Katoličke biblijske federacije upoznala je sudionike s pripremama za Sedmu opću skupštinu Katoličke biblijske federacije koja će se održati sljedeće jeseni u Libanonu. Skupština će zasjedati oko biblijskog rada na novozavjetnim Djelima apostolskim. Susret u jednoj od biblijskih zemalja prikladan je prostor za intenzivniji dijalog sa židovstvom ali i s islamom koji se poziva na iste objavljene likove Staroga i Novoga zavjeta. Generalna je tajnica također naglasila složenost suradnje sa Sjedinjenim biblijskim društvima iz Engleske. Postoje službena stanovišta crkvenog autoriteta ali u praksi Katolička Crkva usprkos katolika članova često služi samo kao tržište tom velikom međunarodnom i međukršćanskom udruženju koje se zadnjih desetljeća od velikih protestantskih crkava otvara i Katoličkoj Crkvi. Pridruženi kandidat je i Hrvatsko ekumensko biblijsko društvo. Pojašnjenje je potrebno zaradi poštene i prave igre na inače konkurentskom području raspačavanju Biblije i biblijske popratne literature.

Iz Hrvatske su susretu prisustvovali Ivan Dugandžić i Nikola Hohnjec, profesori biblijskih znanosti na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Ivan Dugandžić je aktualni predstojnik Biblijskog instituta pri Katoličkom bogoslovnom fakultetu koji se osamostalio diobom Instituta za biblijski pastoral. Iz njega se oblikovala i nova i katoličkom svijetu odgovarajuća ustanova za promicanje biblijskog apostolata i pastoralnog poslanja pod nazivom: »Hrvatsko katoličko biblijsko djelo«. Ono pripada ustanovama Hrvatske biskupske konferencije. Ona ga je na proljetnom zasjedanju 2001. godine potvrdila. Franjevac Mario Cifrak izabran je i potvrđen za prvog ravnatelja Hrvatskog katoličkog biblijskog djela. Sudionici ovogodišnjeg susreta izrazili su želju da se sljedeći susret održi u istarskom Lovranu, u Domu pastoralnih susreta Riječke nadbiskupije.